

Acta del Consell de Departament de Filologia Espanyola

3 de novembre de 2020

Assistents i excusats: Vegeu el llistat adjunt.

Per tal de donar compliment a les mesures sanitàries decretades a causa de la Covid-19, la **sessió ordinària del Consell del Departament de Filologia Espanyola** s'ha fet a distància d'acord amb la Instrucció 9/2020, que modifica la Instrucció 5/2020, sobre l'organització de reunions urgents a distància dels òrgans de govern col·legiats generals davant l'emergència sanitària decretada a causa de la Covid-19.

Ordre del dia

1. Reflexió i debat sobre la plantilla docent i investigadora del Departament de Filologia Espanyola

- Estructura de la plantilla.
- Model de dedicació docent de la UAB i càlcul dels recursos del Departament.
- TPD (Transparència del Pla Docent): funcionament i importància.
- Model i criteris de prioritització de les places de professorat permanent.
- Línies d'acció a curt i mitjà termini.

2. Torn obert de paraules

Documentació penjada a Nebula

El Director comença la seva intervenció donant la benvinguda als nous professors: Esther Lázaro (que cobrirà la docència de la professora Fernanda Bustamante, actualment ajudant doctora a la Universitat d'Alcalá) i Adán Molina (que substitueix a la professora Marta Prat, de baixa mèdica).

El Director vol explicar el perquè del punt del dia de la reunió. Arrenca d'una preocupació ja exposada en l'acte de presentació de la candidatura, i per tant, no respon a cap situació conjuntural derivada de la pandèmia. El Director vol així tranquil·litzar a les persones inquietes pel seu lloc de treball. L'equip rectoral sortint, però també l'entrant, està compromès a no reduir plantilles com a conseqüència de la pandèmia. Pel contrari, la matrícula ha crescut, de manera que les nostres assignatures tenen més alumnes, i com les plantilles es calculen, en part, en relació al nombre d'alumnes, el Director no preveu cap reducció en el nombre de professors associats de cara al proper curs. De la mateixa manera, l'equip de Rectorat va assegurar (i així s'ha aplicat aquest any), que cap associat en actiu es veuria perjudicat pel fet d'haver perdut el seu primer treball, de manera que la renovació és automàtica independentment de la situació laboral.

La reflexió sobre la plantilla també recull la preocupació transmesa per diversos professors davant les jubilacions al departament. En aquest sentit, es va crear una comissió ad hoc per tractar el tema

de les plantilles (la composició va ser aprovada en comissió executiva del 29-09), que es va reunir el 15 d'octubre, i entre altres qüestions, va acordar com a primera mesura convocar un consell monogràfic per exposar el problema i fer partícips als membres del departament de la preocupació pel mateix.

1. Informe sobre la plantilla de professorat

El Director exposa algunes dades sobre la situació de la universitat en els darrers anys, recolzades en un gràfic extret de Informe España 2019, Fundación Areces (“La Universidad española. Evolución y retos ante una nueva sociedad y economía”, de Juan Francisco Julià Igual, Universidad Politécnica de Valencia). Aquestes dades evidencien les retallades de despesa per estudiant i la pèrdua de places de professorat permanent a les universitats espanyoles. En relació amb el curs 2008/2009 (quan esclata l'anterior crisi), les places de professors d'universitat funcionaris disminueixen un 16,1%, mentre que el de contractats augmenta un 15,8%. Això ens mostra un escenari de precarització del professorat universitari, ja que encara que una part es va veure substituïda per professors contractats doctors, una part molt substancial va anar a parar als professors associats. A més, això va produir un envelliment de les plantilles, ja que en el curs 16/17 a nivell espanyol, el professorat estable menor de 35 anys era tan sols del 7,4%, mentre que el de més de 60 anys era del 16,7%, amb una edat mitjana de 49 anys. Aquesta situació és producte de l'aplicació durant més de 6 anys (2012-2018) de la taxa de reposició 0 a les universitats públiques, d'un augment de la precarietat laboral del professorat, una reducció de la dedicació i un empobriment de salaris.

El Director assenyala que a nivell de l'estat espanyol, aquesta situació començà a pal·liar-se al 2008, perquè el govern del PP va fixar la taxa de reposició en el 100% (es cobrien totes les places de professors jubilats a partir d'aquest moment) i va permetre que per cada plaça de TU convocada, es convoqués una plaça de promoció per a catedràtics acreditats. Com a conseqüència, a les universitats espanyoles han anat sortint titularitats, i s'ha buidat la bossa de catedràtics acreditats.

En canvi, continua el Director, a Catalunya la situació va seguir agreujant-se, ja que el Govern va decidir apostar per les places de professorat contractat permanent, paralitzant les convocatòries de professors titulars, funcionaris de l'Estat, per crear el seu propi cos. Però ni tan sols aquestes places de Lectors i Agregats van sortir amb agilitat, el que va empobrir encara més les plantilles de les universitats catalanes, i va obstaculitzar la promoció acadèmica del professorat. Això ha anat acompanyat d'un estrangulament del finançament de les universitats, tot i tenir les taxes de matrícules universitàries més altes de l'estat. El Director comparteix el gràfic de la CRUE (Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles).

El Director passa a parlar de la situació del professorat associat basant-se en l'informe de l'Observatori Universitari, amb el títol "Professorat associat: experiència professional o precarització?". Les dades són molt clares. Fins al curs 13-14 hi va haver una reducció gradual del nombre d'associats, perquè les universitats i sindicats es van aliar per suprimir la figura del fals associat. A partir del 13-14 el nombre de professors associats puja exponencialment, en contrast amb les altres categories de professorat, tot i que les dades difereixen per comunitats. En el curs 2018-19, les comunitats amb més presència de professorat associat eren Catalunya (44,2% del PDI) i Navarra (41,4%), segons el l'Observatori universitari. A Catalunya, entre 2009-2010 i 2018-2019 (últim any que recull l'informe), el cos de professors associats experimenta un creixement de més del 38%.

El Director fa referència a com aquesta situació posa a la universitat en una situació d'il·legalitat. La LOMLOU (2007) (Llei Orgànica de Modificació de la Llei Orgànica d'Universitats [2001]) assenyala que el personal docent i investigador amb vinculació temporal no pot superar el 40% de la plantilla del PDI. En canvi, en el curs 2018-2019 aquest percentatge va ser del 47%, i

d'aquest 47%, el 54% eren professors associats. 32 de les 48 universitats públiques espanyoles incomplien aquesta disposició en 2018-2019.

Aquesta situació té unes conseqüències molt clares i negatives, sent els professors associats els primers damnificats:

- Es redueix l'activitat investigadora de les universitats i els departaments
- Es debilita el vincle del professorat amb la institució, de manera que el compromís no pot ser el mateix i afecta negativament a la governança universitària.
- Posa en perill la llibertat acadèmica de professorat, ja que augmenta la seva vulnerabilitat laboral.
- Impedeix a molts professors associats entrar a la carrera acadèmica. Tenim entre nosaltres molts professors que, sense que la universitat reconegui la seva dedicació com a investigadors, perquè l'associat només té reconeguda la capacitat docent (i per això també se la paga només per la docència), estan implicats en projectes d'investigació, publicant, posant el nom de la UAB i del departament... i acreditant-se. Això produeix un sentiment de frustració, al veure que l'esforç i el compromís no és reconegut, i acaba en moltes ocasions amb una renúncia o una fugida de la universitat.

El Director passa a comentar l'informe sobre la plantilla del departament, encarregat pel Consell de Departament als professors José María Brucart, Guillermo Serés i Gonzalo Pontón l'any 2005 (informe a Nebula). L'informe continua sent interessant, perquè parla de la docència en les diferents facultats, dels recursos captats gràcies als projectes d'investigació, del desequilibri entre àrees de coneixement i d'àmbits de recerca dins de cada àrea. Però el millor (o el pitjor), és que les recomanacions que es derivaven de l'informe estan plenament vigents:

- Comprovar permanent la correcció de les dades que serveixen per al càlcul de la plantilla
- Promoure l'estabilització del professorat
- Assignar les noves places docents a les àrees deficitàries.
- No sobrecarregar al professorat permanent amb docència i gestió perquè incideix negativament en el rendiment investigador del departament
- No sobrecarregar al professorat en formació perquè pugui avançar en la seva carrera acadèmica.
- Instar al professorat a sol·licitar els trams de docència i recerca, que ja en aquell moment eren decisius en els còmputos de les plantilles.

El Director, després de comentar aquest informe, que ofereix dades de 91/92 i de 05/06, analitza la situació a 20/21 (trams de 15 anys). Si es miren els nombres absoluts, sembla que hi ha hagut un creixement, perquè hem passat de 65 a 88 membres del Departament, segons la Transparència de plantilles, però si analitzem les dades la situació és una altra: El nombre de catedràtics ha passat de 9 a 7; el nombre de titulars d'universitat, de 21 a 13. Ha augmentat el nombre d'agregats d'1 a 8, en part com a promoció de 5 lectors. La dada que crida més l'atenció és que els 14 associats de 2005 són ara 31.

El Director repassa la distribució del professorat per àrees i fa esment a l'empobriment de la plantilla per les jubilacions i decessos de professors i professores. A més, en el període 2020-2025 està previst que es jubilin obligatòriament altres 3 professors, que arribaran a l'edat de 70 anys (1 de Llengua espanyola i 2 de Literatura Espanyola), al marge que algun altre professor decideixi jubilar-se a l'arribar als 60 anys.

El Director acaba el seu informe fent constar l'agraïment del departament a tot el professorat associat, que amb un compromís exemplar, s'encarreguen d'una part molt important de la docència (gairebé la meitat dels crèdits) que aquest departament dona en les diferents facultats.

El Director cedeix la paraula a la professora Beatriz Ferrús.

2. Model de dedicació de la UAB i càlcul dels recursos del Departament

La professora Beatriz Ferrús recorda els criteris per calcular la capacitat docent de cada professor (sexennis, participació en projectes, etc.). Les necessitats docents del Departament es comparen amb la capacitat docent del professorat A. I a partir d'aquí es calculen els recursos per a noves contractacions de professors. D'aquí que sigui tan important mantenir actualitzades les dades del pla docent de cada professor.

El Director cedeix la paraula a la professora María Machuca.

3. TPD (Transparència del pla docent): Funcionament i importància

La professora María Machuca explica el TPD prenent com exemple la fitxa docent de la professora Lourdes Aguilar. Recorda també als membres del consell que va enviar un document informatiu sobre el seu funcionament.

Torn de paraules

S'obre un torn de paraules. La professora María Machuca aclareix alguns dubtes dels professors Alba Saura i Paz Antinea sobre el còmput de la docència supervisada.

En aquest punt, el Director insisteix en el còmput minucios d'hores, i en controlar la docència no supervisada. El dèficit docent és molt important, perquè situa al departament en una posició més favorable en les prioritats d'assignació de places de la UAB.

La professora Cristina Buenafuentes assenyala que les pràctiques dels estudiants de graus combinats no es computen en el pla docent, només els graus simples. Va fer gestions per comprovar on anava aquest còmput d'hores i proposar reivindicar-les. El professor Carlos Sánchez proposa contactar amb Maite Carrasón. La professora Margarita Freixas proposa passar primer per la facultat i contactar de nou amb els vicedegans M. Santirso i H. Curell.

4. Model i criteris de prioritització de les places de professorat permanent

El Director pren la paraula per presentar el document Model i criteris de prioritització de les places de professorat permanent, aprovat pel Consell de Govern l'11 de març de 2020, amb el doble objectiu de captar i retenir talent.

Pel que fa a la captació de talent, les línies d'actuació són:

- Convocatòries de professorat Lector, d'acord amb la prioritització que estableix el model de plantilla per al PDI. Els departaments, quan els correspongui una plaça, poden decidir que surti com a Lector, Agregat o TU de la mateixa àrea de coneixement a la qual li hagi correspost.
- Convocatòries de TU i AGR procedents dels programes RyC, Beatriz Galindo o ERC Starting grant (European Research Council). La incorporació comptarà a 5 anys vista amb un potencial de 24 crèdits. Si al departament, en aquests 5 anys, li correspongués una plaça de lector en qualsevol de les seves àrees, quedaria en suspens a l'espera de la resolució de la convocatòria, i en cas de ser positiva, la nova plaça aniria a compte de la plaça de lector prioritzada.

Pel que fa a la retenció de talent, les línies d'actuació són:

- Priorització de places permanents mitjançant convocatòria interna de mèrits rellevants.
- Convocatòries de places de TU o AGR per a professors que estiguin o hagin estat contractats per la UAB com a associats, visitants, post-docs. Els candidats han de reunir una sèrie de condicions: disposar de l'acreditació de TU d'ANECA o de Professor agregat d'AQU, comptar amb el vistiplau del departament. En una primera convocatòria (30 de juliol) han sortit 10 places per a tota la UAB, i es resol per branques de coneixement. S'han presentat 33 candidats, dels quals 19 han estat admesos i 14 exclosos.

El Director cedeix la paraula al professor Gonzalo Pontón.

5. Línies d'acció a curt i mitjà termini

El professor Gonzalo Pontón presenta les possibles línies d'acció a curt i mig termini explorades per la comissió:

- Mantenir sexennis vius
- Optar al programa Ramón i Cajal,
- Optar a la beca Maria de Maeztu (unitat d'excel·lència investigadora), tot i sent conscients de la dificultat d'obtenir-la.
- Optar al premi ICREA sènior

També introdueix una nova proposta no inclosa en el PowerPoint: Figura del Tècnic de Suport a la Recerca, cofinançats pels SGR.

El professor Gonzalo Pontón adverteix que qualsevol de les convocatòries suposa mesos de treball i esforç i per això, és necessari, un professional competent que ajudi a preparar les sol·licituds.

La professora Margarita Freixas demana la paraula per manifestar el seu recolzament al plantejat pel director i pel professor Gonzalo Pontón, en la necessitat de consolidar les persones que obtinguin beques de captació de talent (Starting Grant, Ramón y Cajal...) si hi ha acord entre el professorat de les àrees de coneixement afectades (atès que consolidar places té un efecte en la reducció d'associats, però suposa un benefici clar per a la consolidació de persones).

El Director cedeix la paraula a la professora Cristina Buenafuentes, que continua presentant l'informe de la comissió (en substitució del professor Ángel Gallego) amb les següents línies d'actuació:

- Reduir la bretxa entre investigació i docència
- Frenar l'impacte de la situació en els grups de recerca (equips de recerca (equip de treball: personal no estable), finançament, etc.)

El Director agraeix les intervencions i comunica que la comissió seguirà treballant per proposar les línies d'actuació.

S'obre un torn de paraules.

Torn de paraules

La professora Beatriz Ferrús comenta que alguns professors no demanen sexennis perquè creuen que no tenen prou mèrits i que això molts pocs és una percepció errònia. De fet, és un paradigma importat de ciències a què no estem acostumats, com el coneixement dels índexs d'impacte i la selecció dels llocs de difusió de la recerca.

El professor Carlos Sánchez felicita a la comissió per la feina feta i intervé per aportar algunes dades. (1) Les places Serra Húnter estan en vies de desaparició i informa que la plaça de literatura es resoldrà a finals d'any. (2) El ministre vol eliminar la borsa d'associats, de manera que pot ser una oportunitat. També s'està demanant la reposició lliure. El professor Carlos Sánchez creu que hi ha un horitzó esperançador. Però que cal estar preparats, amb les acreditacions. També creu que cal establir línies estratègiques per decidir cap a on vol anar el departament, sense oblidar que cal esmenar desequilibris entre àrees.

El Director informa que la plaça que es convocarà a primavera ja no formarà part del programa Serra Hunter. També insisteix en la importància dels sexennis, tant a nivell individual com per al departament. El departament va animar i donar suport a sol·licitar els sexennis.

El professor Gonzalo Pontón redunda en la mateixa idea sobre la importància dels sexennis i la necessitat de considerar els índexs d'impacte de les publicacions.

No hi ha cap altra intervenció. S'aixeca la sessió.